

ILMIY-AMALIY JURNAL

ISSN 2181-0958

DOI 10.26739/2181-0958

YURISPRUDENSIYA

ЮРИСПРУДЕНЦИЯ | JURISPRUDENCE

1 JILD, 1 SON
2020

YURISPRUDENSIYA

1 ЖИЛД, 1 СОН

ЮРИСПРУДЕНЦИЯ

ТОМ 1, НОМЕР 1

JURISPRUDENCE

VOLUME 1, ISSUE 1

Bosh muharrir:
Главный редактор:
Chief Editor:

SALAEV NODIRBEK
Toshkent davlat yuridik universiteti
Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor,
yuridik fanlari doktori, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

RUSTAMBEKOV ISLAMBEK
Toshkent davlat yuridik universiteti
O'quv ishlari bo'yicha prorektor,
yuridik fanlari doktori, professor;

YURISPRUDENSIYA JURNALI TAHRIRIY HAY'AT A'ZOLARI
РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ ЖУРНАЛ ЮРИСПРУДЕНЦИЯ
EDITORIAL BOARD OF THE JOURNAL JURISPRUDENCE

Mas'ul kotib | Ответственный секретарь | Responsible secretary:
NIYOZOVA SALOMAT

Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrasida
professor vazifasini bajaruvchi, yuridik fanlari doktori, dotsent;

KARIMOV FARXOD

Siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori,
dotsent, A.Avloniy nomidagi malaka
oshirish instituti prorektori

BAZAROVA DILDORA

Toshkent davlat yuridik universiteti
Jinoyat-protsessual huquqi kafedrasida mudiri,
yuridik fanlari doktori, professor;

IMOMOV NURILLO

Toshkent davlat yuridik universiteti
Fuqarolik huquqi kafedrasida mudiri,
yuridik fanlari doktori, professor;

NE'MATOV JURABEK

Toshkent davlat yuridik universiteti
Ma'muriy va moliya huquqi kafedrasida
dotsenti, yuridik fanlari doktori, dotsent.

ISMOILOV SHUXRATJON

Toshkent davlat yuridik universiteti
Mehnat huquqi kafedrasida mudiri,
yuridik fanlari doktori;

XABIBULLAYEV DAVLATJON

Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik
protsessual va iqtisodiy protsessual huquqi kafedrasida
mudiri, yuridik fanlari nomzodi, professor;

OCHILOV HASAN

Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi,
kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrasida
mudiri, yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

GAFUROVA NOZIMAXON

Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro
huquq va inson huquqlari kafedrasida mudiri,
yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

NARZIYEV OTABEK

Toshkent davlat yuridik universiteti
Xalqaro xususiy huquq kafedrasida mudiri,
yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

UZAKOVA GO'ZAL

Toshkent davlat yuridik universiteti
Ekologiya huquqi kafedrasida mudiri,
yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

MUSAYEV BEKZOD

Toshkent davlat yuridik universiteti
Konstitutsiyaviy huquq kafedrasida mudiri,
yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

MURATAYEV SERIKBEK

Toshkent davlat yuridik universiteti
Davlat va huquq nazariyasi kafedrasida mudiri,
yuridik fanlari nomzodi;

KAMALOVA DILDORA

Toshkent davlat yuridik universiteti Sud, huquqni
muhofaza qiluvchi organlar va advokatura kafedrasida
mudiri, yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori;

YUSUPOV SARDORBEK

Toshkent davlat yuridik universiteti
Ma'muriy va moliya huquqi kafedrasida
mudiri, yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori;

XO'JAYEV SHOJAXON

Toshkent davlat yuridik universiteti
Intellektual mulk huquqi kafedrasida mudiri,
yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori;

KURBANOV MA'RUF

Toshkent davlat yuridik universiteti
Kriminalistika va sud ekspertizasi kafedrasida
mudiri, yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori;

Page Maker | Верстка | Sahifalovchi: Xurshid Mirzaxmedov

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Камалова Дилдора Гайратовна ЖИНОЯТ ХУҚУҚИДА РАВБАТЛАНТИРУВЧИ НОРМАЛАР ВА УЛАРНИ ЖИНОЯТ СОДИР ЭТИШДАН ИХТИЁРИЙ ҚАЙТИШДАН ФАРҚЛИ ЖИХАТЛАРИ.....	5
2. Сайидов Рустамбек Абдурасулович МДХ (МУСТАҚИЛ ДАВЛАТЛАР ҲАМДЎСТЛИГИ) ДАВЛАТЛАРИДА ХУҚУҚИЙ МОНИТОРИНГ ИНСТИТУТИ: ҚОНУНЧИЛИК ВА АМАЛИЁТ.....	11
3. Ҳожиев Носиржон Комилович ЖАЗОНИ ИЖРО ЭТИШ МУДДАТИ ЎТИБ КЕТГАНЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ЖАЗОДАН ОЗОД ҚИЛИШНИНГ ШАРТЛАРИ ВА ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ.....	18
4. Салимов Шерзод Юнусович МЕХНАТ МИГРАЦИЯСИ СОҲАСИДА ЎЗБЕКИСТОННИНГ ХАЛҚАРО ТАШКИЛОТЛАР БИЛАН ҲАМКОРЛИГИ.....	27
5. Нурмухаммедова Гўзалхон Баходировна КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШИШ УСУЛЛАРИ ВА МЕХАНИЗМЛАРИНИНГ НАЗАРИЙ-ХУҚУҚИЙ ТАҲЛИЛИ.....	33
6. Муталов Отабек Баҳром ўғли, Жураева Асал Бахтиевна ЎЗБЕКИСТОН, ГЕРМАНИЯ ВА ХИТОЙДА ТОВАР БЕЛГИСИГА БЎЛГАН ДАСТЛАБКИ ХУҚУҚЛАР: ҚИЁСИЙ ТАҲЛИЛ.....	41
7. Ахроров Адхамжон Асроркул ўғли ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ИНВЕСТОРЛАР ХУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШНИНГ НОДАВЛАТ УСУЛЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ.....	47
8. Ашурова Нилуфар Ўктамовна ВОЯГА ЕТМАГАН ШАХСНИ ЖИНОЯТГА ЖАЛБ ҚИЛГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК ТУШУНЧАСИ ВА УНИНГ АСОСЛАРИ.....	53
9. Қаршиев Ғуломжон Сайфуллаевич ОИЛАДА ЁШЛАР РЕЦИДИВ ЖИНОЯТЧИЛИГИНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ.....	58
10. Умирзаков Бегзод Атабоевич ВОЯГА ЕТМАГАНЛАР ЖИНОЯТЧИЛИГИНИ ОЛДИНИ ОЛИШНИНГ ТУРЛАРИ.....	63
11. Каракетова Дилноза Юлдашевна БИР ГУРУХ ШАХСЛАР ТОМОНИДАН БЕЗОРИЛИК СОДИР ЭТГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК.....	69
12. Мырзабаев Куатбай Бахытбаевич АҚШДА ФЕДЕРАТИВ ИНСТИТУТЛАРГА КИРУВЧИ ДАВЛАТ ҲОКИМЯТИ ОРГАНЛАРИДА ДАВЛАТ ХИЗМАТИНИНГ ТАШКИЛИЙ АСОЛАРИ ВА ҚОНУНЧИЛИК МЕХАНИЗМИ.....	75
13. Хусаинова Рано Абдихаликовна ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ДОГОВОРНЫХ ОТНОШЕНИЙ НА РЫНКЕ ЭЛЕКТРИЧЕСКОЙ ЭНЕРГИИ.....	82
14. Абдукодиров Абдурауф Баходир ўғли БОЛАНИНГ ЯШАШ ХУҚУҚИ.....	89
15. Абдуллаев Хуршидjon Назрулло ўғли ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА АУДИТОР ВА АУДИТОРЛИК ТАШКИЛОТИНИНГ ХУҚУҚИЙ МАҚОМИ ВА ЎЗИГА ХОС ЖИХАТЛАРИ.....	97
16. Разикова Дилором Кадировна ЎЗБЕКИСТОНДА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ИНСТИТУТЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ ЯПОН ТАДҚИҚОДЧИЛАРИ НИГОҲИДА.....	102

YURISPRUDENSIYA

ЮРИСПРУДЕНЦИЯ | JURISPRUDENCE

Салимов Шерзод Юнусович,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси
Тарих институти таянч докторанти.
E-mail:sh-salimov@mail.ru

МЕҲНАТ МИГРАЦИЯСИ СОҲАСИДА ЎЗБЕКИСТОННИНГ ХАЛҚАРО ТАШКИЛОТЛАР БИЛАН ҲАМКОРЛИГИ

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0958-2020-1-4>

АННОТАЦИЯ

Мақолада фарлараро ёндашув асосида меҳнат миграциясини ҳуқуқий тартибга солишда халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлик жараёнлари атрофлича ўрганилган. Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳисобга олган ҳолда кейинги йилларда ташқи меҳнат миграциясининг самарали тизимини таъминлаш борасида давлатимиз томонидан олиб борилган чора-тадбирлар, ўзбекистонлик меҳнат мигрантларининг ҳуқуқлари, меҳнат шароитлари, ҳаёт тарзи каби жиддий масалалари билан боғлиқ ҳолда муаммолар доирасида таҳлил этилган.

Калит сўзлар: Меҳнат миграцияси, меҳнат ресурслари, БМТ, ХМТ, ноқонуний миграция, жамғарма.

Салимов Шерзод Юнусович,
Докторант Института истории
Академии Наук Республики Узбекистан
E-mail:sh-salimov@mail.ru

СОТРУДНИЧЕСТВО УЗБЕКИСТАНА С МЕЖДУНАРОДНЫМИ ОРГАНИЗАЦИЯМИ В ОБЛАСТИ ТРУДОВОЙ МИГРАЦИИ

АННОТАЦИЯ

В статье анализируются процессы взаимодействия международных организаций в области правового регулирования трудовой миграции на основе междисциплинарного подхода. Учитывая права и интересы граждан Республики Узбекистан, меры, принимаемые нашим государством в последующие годы для обеспечения эффективной системы внешней трудовой миграции, были проанализированы проблемы, связанные с такими серьезными вопросами, как права трудовых мигрантов из Узбекистана, условия труда, образ жизни, а также даны рекомендации.

Ключевые слова: трудовая миграция, трудовые ресурсы, ООН, МОТ, нелегальная миграция, сбережения.

Salimov Sherzod Yunusovich,
Doctoral student of the Institute of history
of the Academy of Sciences
of the Republic of Uzbekistan
E-mail:sh-salimov@mail.ru

COOPERATION OF UZBEKISTAN WITH INTERNATIONAL ORGANIZATION IN THE FIELD OF LABOUR MIGRATION

ABSTRACT

The article analyzes the processes of interaction of international organizations in the legal regulation of labor migration on the basis of an interdisciplinary approach. Taking into account the rights and interests of citizens of the Republic of Uzbekistan, the measures taken by our state in the following years to ensure an effective system of external labor migration were analyzed in the framework of such serious issues as the rights of labor migrants from Uzbekistan, working conditions, and lifestyle.

Keywords: labor migration, labor resources, UN, ILO, illegal migration, savings.

Кириш. Бугунги глобаллашув жараёнида миграция масаласи тобора долзарблик касб этиб бормоқда. Маълумотларга кўра, дунёнинг турли мамлакатларида ўртача 232 миллион нафар мигрант яшайди. Уларнинг аксарияти сайёрамизнинг шимолий мамлакатлари хиссасига тўғри келади [1, б. 1].

Ўзбекистон Республикаси томонидан бугунги кунга қадар қабул қилинган миграция борасидаги асосий ҳужжатлар – Халқаро Меҳнат Ташкилотининг 97 ва 143-сонли конвенциялари ва 1990 йил 18 декабрда БМТ Бош Ассамблеясининг 45/158 резолюцияси билан қабул қилинган “Меҳнат мигрантлари ва уларнинг оила аъзоларининг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги халқаро конвенцияси [2, б. 2] моҳиятан ноқонуний йўллар билан миграция кириб боришнинг олдини олишга қаратилган [12, б. 3].

Ўзбекистон Республикаси ХМТ нинг тенг ҳуқуқли аъзоси сифатида ўзининг 2014-2016 йилларга мўлжалланган Муносиб меҳнат бўйича дастурини қабул қилган [14, б. 4]. Ушбу дастурда ижтимоий шериклар – Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати, Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси ва Савдо-саноат палатасининг Халқаро меҳнат ташкилоти билан ҳамкорликдаги мақсади – мамлакатдаги барча аёллар ва эркекларни муносиб меҳнат билан таъминлаш эканлиги кўрсатилган.

Асосий қисм. Бугунги кунда Ўзбекистон томонидан ХМТнинг 13 та конвенцияси ратификация қилинган бўлиб, уларнинг еттитаси мазкур ташкилотнинг асосий конвенцияси ва биттаси “Бандлик соҳасидаги сиёсат тўғрисида”ги усутувор аҳамиятга эга конвенциялардир [8, б. 5]. Шунингдек Ўзбекистонда ХМТнинг мажбурий меҳнат масалалари бўйича 29 ва 105-конвенциялари, дискриминация тўғрисидаги 100 ва 111-конвенциялари, болалар меҳнати тўғрисидаги 138 ва 182-конвенциялари, бандлик сиёсати тўғрисидаги 122-конвенцияси қабул қилган [6, б. 6]. Чунончи, мамлакатмизда минимал ёш ва болалар меҳнати бўйича конвенцияларнинг қўлланилиши бўйича Миллий фаолият ражаси ишлаб чиқилган [3, б. 7].

2018 йил 27 ноябрь куни Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Миграция агентлиги кенгашининг Женева шаҳрида очилган 109-сессиясида овоз бериш натижасида Ўзбекистон Республикаси Халқаро Миграция Ташкилотига 173 аъзоси бўлиб қабул қилинди. Ўзбекистон Республикаси “Халқаро миграция ташкилоти Конституциясини ратификация қилиш тўғрисида”ги қонун 2018 йил 12 декабрь куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси томонидан қабул қилинган ва 14 декабрда Сенат томонидан маъқулланган. ХМТ Конституциясида унинг мақсад ва вазифалари эълон қилинган.

2018 йил 19 декабрь куни Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Меҳнат ва ижтимоий масалалар кўмитаси томонидан “**Меҳнат миграцияси масалалари: халқаро тажриба ва Ўзбекистон амалиёти**” мавзусида семинар ташкил этилиб [8], 18 декабрь

санаси Халқаро мигрантлар куни деб номланишининг сабаби ва аҳамияти ҳақида ҳам иштирокчиларга тушунча берилди. Таъкидланганидек, ушбу сананинг белгиланиш тарихи барча меҳнаткашлар ва уларнинг оила аъзолари ҳуқуқларининг ҳимоя қилиниши юзасидан 1990 йил 18 декабрда қабул қилинган Халқаро конвенция билан бевосита боғлиқ. Бу борада БМТ Бош Ассамблеясининг 2000 йил 4 декабрдаги резолюцияси ҳам қабул қилинган. Резолюцияга кўра, бутун дунёда шу куни семинарлар, давра суҳбатлари, меҳнат мигрантлари билан учрашувлар, кўргазмалар ташкил этилиши белгиланган [9].

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев томонидан 2018 йил 26 декабрь куни “Халқаро миграция ташкилоти Конституциясини ратификация қилиш тўғрисида”ги қонунни имзолади [3, б. 10]. Халқаро миграция ташкилоти Конституциясини ратификация қилиш, мазкур ташкилотга аъзо бўлиш Ўзбекистонга бир қатор ҳуқуқлардан фойдаланишга имкон беради. Жумладан, овоз бериш ҳуқуқидан фойдаланиш, Кенгашда қарор қабул қилиш ва фаолиятида иштирок этишга, жорий дастурларда қатнашиш ёки унинг эҳтиёж ва манфаатларига доир ишлаб чиқиладиган янги лойиҳаларга ўз таклифини бериши ва миграция билан боғлиқ дастурларга халқаро молиявий ёрдам олиши мумкин. Шунингдек ташкилотнинг ривожлантириш жамғармаси маблағларидан фойдаланиш ҳуқуқига ҳам эга бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 мартдаги “Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун республика ташқарисига транспортда чиқиш вақтида хавфсизлигини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида” Президент Қарорини имзолади [21, б. 11].

“Мазкур қарор бўйича Агентлик ўзига юклатилган қатор ишларни амалга оширди. Жумладан, “Ўзбекистон темир йўллари” АЖ ва Ўзбекистон ҳаво йўллари” МАК вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун республикадан ташқарига чиқаётган фуқароларга плацкарт ва умумий вагонларга темир йўл чипталари ҳамда иқтисодий класс авиачипталар нархларига 20 фоизгача чегирма тақдим этадиган, темир йўл ва авиачипта харид қилиш харажатларини қисман қоплаш учун бир йилда бир марта 300 минг сўм миқдорида беғараз тўлов амалга ошириладиган бўлди. Имтиёзли билетларни тақдим этиш учун барча вилоятларда ва Тошкент шаҳрида ҳамда Қорақалпоғистонда махсус кассалар иш бошлади [22, б. 12].

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 июлдаги “Ташқи меҳнат миграцияси тизимини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” ПҚ 3839 сонли қарори [4, б. 13] билан Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ҳузурида хорижда меҳнат фаолиятини амалга оширувчи шахсларни қўллаб-қувватлаш ҳамда уларнинг ҳуқуқ ва мафаатларини ҳимоя қилиш Жамғармаси ташкил этилди [5, б. 14].

Қарорда белгиланган яна бир муҳим жиҳат, Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ҳузурида Хорижда меҳнат фаолиятини амалга оширувчи шахсларни қўллаб-қувватлаш ҳамда уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш жамғармаси ташкил этилади. Жамғарма даромадлари давлат бюджетидан ажратиладиган 200 миллиард сўм миқдоридаги бир марталик беғараз молиявий ёрдам орқали шакллантирилади [6, б. 15].

Бу борада ишлар давом этиб, “Хорижда вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошираётган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари ва уларнинг оила аъзоларини ҳимоя қилиш кафолатларини янада кучайтириш чоралари тўғрисида” президент фармони қабул қилинди [7, б. 16].

Фармонга кўра, уй-жой шароитларини яхшилашга эҳтиёжманд меҳнат мигрантларига 2020 йилда кўп квартиралли уйлاردан республика бўйича жами 3 462 та хонадон ажратилади;

меҳнат мигрантлари томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудида олинган кредитларни “Азия инвест банк” АЖ ва Россиядаги бошқа ҳамкор-банклар орқали Россия рублида, шу жумладан, электрон тўлов тизимлари орқали амалга ошириш механизми жорий қилинади. Унга кўра, 2019 йил 1 октябрдан меҳнат мигрантларига – 1 банк куни давомида паспорт, ариза ва меҳнат органининг илтимосномаси асосида 2019–2020 йилларда 10 фоиз ва

2021 йилда 12 фоиз ставкада 2 млн сўм миқдорида 1 йил муддатга микроқарзлар ҳамда суғурта мукофоти суммасини қоплаш учун ҳар бир меҳнат мигранти учун 50 000 сўм миқдорида бир марталик субсидиялар тақдим этилади.

Фармонга мувофиқ, Ташқи меҳнат миграцияси масалалари бўйича республика комиссияси ҳамда Вазирлар Маҳкамаси тузилмасида Хорижда вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошираётган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва қўллаб-қувватлаш масалалари департаменти ташкил этилди. Шунингдек 2019 йил 1 октябрга қадар “Ягона миллий меҳнат тизими” ахборот тизими доирасида “labor-migration” дастурий мажмуасини жорий этилиши, Фармонда назарда тутилган кредитлар, субсидиялар, микроқарзлар ва кўп квартирали уйлардаги хонадонлар “labor-migration” дастурий мажмуасида рўйхатдан ўтган меҳнат мигрантларига тақдим этилиши белгиланди.

Шу билан бирга, ўтган уч йил давомида республикамиз томонидан Туркия, БАА каби мамлакатларнинг ташқи меҳнат фаолияти соҳасидаги ваколатли давлат органлари билан ҳамкорликни йўлга қўйишга йўналтирилган қатор янги битимлар тузилган. Бошқа мамлакатлар билан ҳам ўзаро манфаатли асосда шундай ишлар олиб борилмоқда.

Ушбу соҳада тузилган барча битимларнинг ўзига хос жиҳати шундаки, меҳнат мигрантлари қабул қилаётган мамлакат ҳудудида уларнинг фуқаролари эга бўлган ҳуқуқлардан фойдаланади.

Бу ўринда сўз қуйидаги ҳуқуқлар ҳақида бормоқда:

- хавфсиз меҳнат шароитлари;
- тенг қийматли ишга тенг ҳақ тўланиши, шу жумладан, бунга ҳақли бўлган шахсларга қўшимча маблағ ва компенсациялар тўланиши;
- пулли асосда турар жойдан фойдаланиш;
- ижтимоий таъминот (ижтимоий суғурта);
- ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисалардан ва касб касалликларидан мажбурий суғурталаш;
- ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодиса ёки касб касаллиги туфайли ҳаётига ва соғлиғига етказилган зарарни қоплаш;
- чекловлар ва бошқа шартлар бўлмаган ҳолларда, меҳнаткаш мигрантга боғлиқ бўлмаган вазиятлар туфайли ишини йўқотганда, бошқа ҳақ тўланадиган меҳнат фаолияти билан шуғулланиш имкониятини яратиш.

Мазкур ҳужжатларнинг иккинчи жиҳати шундаки, улар меҳнаткаш мигрантларни ва уларнинг оила аъзоларини ҳар қандай транзит давлат ва ёлланиб ишлаётган давлатнинг қонун-қоидаларига риоя қилишдан ёки ушбу давлатларнинг маданий ўзига хослигини ҳурмат қилиш мажбуриятидан озод қилмайди.

Ушбу битимларнинг ва ҳуқуқий ёрдам тўғрисидаги бошқа конвенцияларнинг учинчи хусусияти шундан иборатки, меҳнат мигрантлари ва уларнинг оила аъзолари мамлакатимизнинг консулик ёки дипломатик муассасаларидан ҳимоя ва ёрдам олиш ҳуқуқига эга.

Мамлакатимиз Президенти ва ҳукумати томонидан ташқи меҳнат миграцияси соҳасида қабул қилинган янги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар фуқароларнинг халқаро талабларга мувофиқ ҳимояланишига қўмаклашади. Ушбу муҳим масалада устувор эътибор хорижий иш берувчиларнинг меҳнат шароитлари ва иш ҳақи, ижтимоий пакет ва бошқа муҳим мезонлар кўрсатилган олдиндан бериладиган буюртмалари асосида хорижда вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун уюшган тарзда ёллаш ва жалб қилишга ҳар томонлама қўмаклашишга йўналтирилган.

Ушбу ҳужжатлар ташқи меҳнат фаолияти иштирокчиларини ишга жойлашиш ҳужжатлари ва республиканинг ушбу соҳага оид халқаро шартномалари билан кенг танишиб чиқиши зарурлигини тақозо этади. Бунда, хусусан, кириш ва чиқиш қоидалари, вақтинчалик меҳнат фаолияти амалга ошириладиган мамлакатда ҳаётни кўнгилли тарзда суғурталаш, фуқаро шахсини тасдиқловчи ҳужжат (паспорт) билан муомала қилиш қоидалари кўзда тутилади. Ўзбекистонда Россия Федерацияси ҳудудида вақтинчалик меҳнат фаолиятини

амалга ошириш бўйича рухсатномани (патентни) тайёрлаш, расмийлаштириш ва бериш бўйича хизматларни амалга ошириш ваколатига эга бўлган ушбу мамлакат органлари ва ташкилотларининг филиалларини (фронт-офисларини) очиш масаласи ўрганилмоқда. Шунингдек Россия миграция марказлари ваколатхоналари негизида меҳнат мигрантларига виза-хужжатларга оид ёрдам кўрсатишга ихтисослашган марказлар ташкил қилинмоқда [1, б. 17].

Ушбу масалага алоқадор бўлган барча турдош давлат ташкилотлари, республикамизнинг эксперт ва фуқаролик ҳамжамияти институтларининг тилга олинган Халқаро конвенцияга қўшилиш (ратификация қилиш), шунингдек “Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари тўғрисида”ги қонуни талабларини ҳисобга олган ҳолда ташқи миграция соҳасига оид бошқа универсал ва ҳудудий конвенцияларга қўшилиш масаласини ишлаб чиқиш борасидаги ўзаро келишилган ва самарали ҳамкорлиги муҳим аҳамиятга эга.

Айни пайтда ташқи меҳнат миграцияси соҳасидаги ижтимоий муносабатларнинг барча жиҳатларини комплекс тарзда тартибга солишчи қонунчилик ҳужжати, шунингдек республика халқаро шартномаларида хориждаги вақтинчалик меҳнат фаолияти соҳасидаги меъёрлар мавжуд эмас. Президент ва ҳукумат томонидан қабул қилинган ҳужжатлардан келиб чиқадиган вазифалар ушбу соҳадаги миллий қонунчиликни ва ҳуқуқни қўллаш амалиётини янада такомиллаштириш, ушбу меъёрларни ташқи меҳнат миграциясини белгиловчи ягона қонунда тизимлаштиришга ёрдам беради.

Тадқиқот таҳлилидан келиб чиқиб, қуйидаги таклиф ва тавсияларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ:

- Мазкур соҳани ривожлантириш “ишчи кучини экспорт қилиш” ни чеклаш ёки аксинча рағбатлантириш дегани эмас, балки бундан кўзланган ягона мақсад чет элда ҳам фуқароларимизнинг ҳуқуқ ва эркинликлари таъминланиши, юртимизда чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга қулай ҳуқуқий меҳнат яратиш мақсадида давлат механизмларининг самарали фаолият кўрсатишини янада такомиллаштириш;
- ишчи кучига талаб ва таклифни тартибга солишчи бандлик хизмати ташкилотлари тизимини такомиллаштириш лозим. Айниқса ёшларда бу масалага бўлган онгли муносабатни шакллантириш;
- Ўзбекистон билан ривожланган давлатлар ўртасида миграцион сиёсат, айниқса, меҳнат миграцияси билан боғлиқ шартномаларни ратификация қилиш;
- кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш орқали аҳоли бандлигини таъминлаш чораларини ишлаб чиқиш.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон мустақилликка эришгач, ташқи миграцион алоқалар ички миграцияга нисбатан катта аҳамиятга эга бўла бошлади. Ўзбекистонда бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида республика меҳнат ресурслари миқдорининг ўсиб бориши ташқи меҳнат миграциясини ривожлантиришга туртки бўлди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Меҳнат миграцияси: Халқаро тажриба ва Ўзбекистон амалиёти. 19.12.2018. <https://meningfikrim.uz/uz/news/view/253>
2. Қодирова З.А. Ишчи кучини экспорт қилувчи мамлакатларда меҳнат миграциясининг халқаро миқёсда тартибга солиниши. // «Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар» илмий электрон журнали. № 3, май-июнь, 2015. –Б. 2.
3. Муйдинов Д.Н. Ҳозирги замон миграцион жараёнларнинг жамият барқарорлигига таъсири (Германия Федератив Республикаси мисолида). Сиёс. фан. фалс. докт. (PhD) автореф. дисс. ....–Тошкент: Ўзбекистон миллий университети, 2019. -14-бет.
4. Программа по достойному труду Республики Узбекистан на 2014-2016 годы // <https://www.ilo.org/global/lan>

5. Қодирова З.А. Ишчи кучини экспорт қилувчи мамлакатларда меҳнат миграциясининг халқаро миқёсда тартибга солиниши. // «Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар» илмий электрон журнали. № 3, май-июнь, 2015. –Б. 8.
6. Promoting decent work in Eastern Europe and Central Asia. ILO. P. 26. 2012
7. Программа по достойному труду Республики Узбекистан на 2014-2016 годы. стр 3.
8. Меҳнат миграцияси: Халқаро тажриба ва Ўзбекистон амалиёти. <http://parliament.gov.uz/uz/events/committe>
9. Меҳнат миграцияси: Халқаро тажриба ва Ўзбекистон амалиёти. <http://parliament.gov.uz/uz/events/committe>
10. Халқаро миграция ташкилоти конституциясини ратификация қилиш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг қонуни // Халқ сўзи, № 268 (7196) 27/12/2018.
11. Меҳнат мигрантлари муаммолари қандай ҳал этилмоқда ?. 30.04.2018, Жамият
12. Меҳнат мигрантлари муаммолари қандай ҳал этилмоқда ?. 30.04.2018, Жамият
13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 05.07.2018 йилдаги “Ташқи меҳнат миграцияси тизимини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ -3839 сонли қарори. <http://uza.uz/oz/documents/zbekiston-respublikasining-tash-i-me-nat-migratsiya-tizimini-05-07-2018>
14. Муродалиева Г. “Biznes Daily”. Глобал миграция: тўкин ҳаёт ва даромад илинжида. 20.07.2018. <http://www.biznes-daily.uz/ru/mening-mulkim/59344--global-migratsiya-tukin-hayot-va-daromad-iljida>
15. Меҳнат мигрантларига уй берилади. <https://kun.uz/21784370>
16. Ўзбекистонда илк бор мигрантларни ҳуқуқий, молиявий ва моддий қўллаб-қувватлаш воситалари яратилмоқда. 19.09.2019. http://uza.uz/oz/society/zbekistonda-ilk-bor-migrantlarni-u-u-iy-moliyaviy-va-moddiy--19-092019?sphrase_id=6848769
17. Ўзбекистонда илк бор мигрантларни ҳуқуқий, молиявий ва моддий қўллаб-қувватлаш воситалари яратилмоқда. 19.09.2019. http://uza.uz/oz/society/zbekistonda-ilk-bor-migrantlarni-u-u-iy-moliyaviy-va-moddiy--19-09-2019?sphrase_id=6848769.

YURISPRUDENSIYA

1 ЖИЛД, 1 СОН

ЮРИСПРУДЕНЦИЯ

ТОМ 1, НОМЕР 1

JURISPRUDENCE

VOLUME 1, ISSUE 1

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадқиқот город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000